

JÓKAI ANNA
Egy másik világból

Weöres Sándor „kiránduló angyal”. Valódi mivoltát manó-jelmezzel álcázta. Beszédhangja sem zengett hírnök-erővel, vékonyka, csipogó orgánuma mintha rejtegette volna közlendője súlyosságát. Bravúrosan játszott a nyelvvel, de sohasem alázta játékszerré. Azzal vált jelenséggé, hogy semmi gondot nem fordított arra, hogy ünnepelesen annak látsszon. Mintha bizonyítani akarta volna általa az Istenség, hogy végső soron az edény különleges cizelláltsága nem olyan fontos, mint az, amit beletöltöttek. Világnagy költő volt – s a világ kisszerűsége miatt nem kapta meg a Nobel-díjat. Mondják, az ítések számára nem volt elégé „speciális”, „meghökkenítő” a költészete, a részre szakadozottság izgató lét-botránya helyett bizony, *A teljesség felé* vezető utakra hívott. De sohasem volt didaktikus, olvasóit szabadon hagyta, rájuk bízta, megállnak-e a sejtelen fokán, vagy eljutnak-e a tudatos felismerésig. A nevével is bujkált: így-úgy ejthető, „álnév”. Igazi neve – *néven nevezése* – mögötte fedve van.

Nem véletlen, kik voltak szellem-rokonai: a sötét korszakban két fényhozó, Hamvas és Várkonyi. Mindketten tisztában voltak közléseik súlyával, csakúgy, mint Weöres. Nem a személyes gög kísértette meg őket, hanem a feladatot és a teljesítményt mérték fel, szigorú objektivitással.

„Figyelmeztetek benneteket, hogy olyan írásművet hagyok rátok, mint az olaszokra Dante, az angolokra Shakespeare. Ez nektek, csibéim, legalább ötezer év életet jelent, ha csak valamennyire is tudtok bánni vele. Ne hagyjátok füstbe szóródni, se mennybe szállni, legyetek kissé reálisabbak és praktikusabbak.”

(Testamentum)

Weöres Sándor mellképe
 (PIM Művészeti és Relikviatár)

Arra int, hogy *térben és időben*, itt, a materiában engedjük működni, ami a materián túlról érkezik; valjon kenyérré a manna. Jó költészet sokféle talajból eredhet. Nagy költészet csak az lehet, ami a szellemi tudásból táplálkozik. A fontos költő benne él korában, de nem merül el benne. Nem lubickol, de nem is fulladozik a hullámokban. A közegből ki-kiemelkedik. Az *irányt* látja. Arra úszik, akár az ár ellenében. Nem tekinget folyton – helyeslést várva – hátra. Az már aztán a többiek felelőssége, követik-e, *képesek-e*, nemcsak az irányt, de a *tempót* is követni... Vagy csak a visszacsapódó, csillámló, színváltogató vízfodrocskákat pergetik élvezgetve egyik tenyerükből a másikba. Ők megtudják-e, igazából *ki és miért* volt Weöres Sándor? Pedig segített. Prózájában feltárta a *hátteret*, amiből lírája táplálkozott, egyértelmű világossággal. Intelmei szíven ütnek, ma is (és még a hosszú holnapokban is) érvényesek.

„Egyetlen parancs van, a többi csak tanács: igyekezz úgy érezni, gondolkodni, cselekedni, hogy mindennek javára legyen. Egyetlen ismeret van, a többi csak toldás. Alattad a föld, fölöt-

ted az ég, benned a létra.”

Teremtett szóbirodalmában eligazít.

„Más a képzelet és más a képzelődés, ahogy más a beszéd és más a fecsegés. A képzelődés (...) az éhen maradt vágyakat köddel eteti; a képzelet a lét törvénye szerint működik, és amit megteremt, műalkotást, tettet, gondolatot, valódi és igaz.”

„...ha öröklétet a változóban remélsz, nem a változatlanban: akár ha tükörképed akarnád etetni és öltöztetni, s vézna és pucér maradna tested is, tükörképed is.”

„Úgy áradjon szereteted, mint a tűz fénye-melege: mindenre egyformán. Akik közel jönnek hozzád, azokra több essék fényedből és melegedből, mint akiknek nincs szükségük terád. Családtagjaid, mindennapi társaid s a hozzád fordulók olyanok legyenek számodra, mint kályhának a szoba, melynek melegítésére rendelik.”

A káoszban, amely eluralkodni látszik, mit tehetünk?
„Az örök mértékre bíz magad: ez a Noé-bárka a mindent beborító áradat fölött. Embertársaidért nem tehetsz többet, mint hogy az egyetlen menekülési módot tudatod velük. Erőszakkal megmenteni senkit sem lehet...”

Azt mondják, „Sanyika ivott”. Az anyagba sűrűsödést, testbe szorított Énjét valószínűleg így tudta elviselni.

Széles e világon ismerni kéne a verseit, ha ez a „széles világ” nem égette volna fel a „keskeny pallót”, ami a felsőbb szférákkal minket így-úgy összekötött. Talán ma már kezdjük újra összehordani a léceket, de a *kivitelezés* még részben bátortalan, részben dilettáns. Bizony, nagyon magunkra maradtunk. Fázunk, mint „őszi éjjel a galagonya”. Ennek a varázsversnek zseniális angol fordításában (*The brambleberry*) Makkai

Ádám átéléssel bizonyította, hogy nem a versek „nehézségével”, „magyar nyelvhez kötöttségével” van baj – hanem a kísérletezők szellemi fajsúlyával. A *magot* kéne érteni, hogy a szirmok pompáját a fordító rokon hűséggel kibonthassa.

Hol van most Weöres Sándor, ne keressük. *Van.*

*„Egy másik világ küldött engem,
hogy milyen volt, már nem tudom,
de tört sejtése vissza-fénylik
színek nélküli fátyolon.*

*S ahogy a föld sok látomásán
régi hazám nyit néha rést:
onnan túlról majd vissza-sejtem
az örömet s a szenvedést.”*

(Egy másik világ)

Kortárs est, az ülő sor (balról jobbra): Tornai József, Kolozsvári Grandpierre Emil, Jókai Anna, Weöres Sándor, Károlyi Amy, álló sor bal oldalán Agárdy Gábor színművész és további közreműködők; jobb oldalán: Vas István, Ágh István, Kovács Sándor Iván Budapest, 1978. január 23. (Jókai Anna fényképe)